Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Hallituksen esitys HE 203/2017 vp laiksi sotilastiedustelusta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Liikenne- ja viestintävaliokunta
20.2.2018

Lainsäädäntöjohtaja Hanna Nordström

Sotilastiedustelun kohteet

Tiedustelumenetelmällä saadaan hankkia tietoa seuraavasta toiminnasta, jos toiminta on luonteeltaan sotilaallista:

1) vieraan valtion asevoimien ja niihin rinnastuvien järjestäytyneiden joukkojen toiminta ja toiminnan valmistelu;

2) Suomen maanpuolustukseen kohdistuva tiedustelutoiminta;

3) joukkotuhoaseiden suunnittelu, valmistaminen, levittäminen ja käyttö;

4) vieraan valtion sotatarvikkeiden kehittäminen ja levittäminen;

5) kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta uhkaava kriisi;

6) kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden turvallisuutta uhkaava toiminta;

7) Suomen kansainvälisen avun antamisen ja kansainvälisen muun toiminnan turvallisuutta uhkaava toiminta.

Lisäksi tiedustelumenetelmällä saadaan hankkia tietoa vieraan valtion toiminnasta tai muusta sellaisesta toiminnasta, joka voi vaarantaa Suomen maanpuolustusta tai vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja.

Sotilastiedustelun ohjaus ja koordinaatio

YLIN OHJAUS

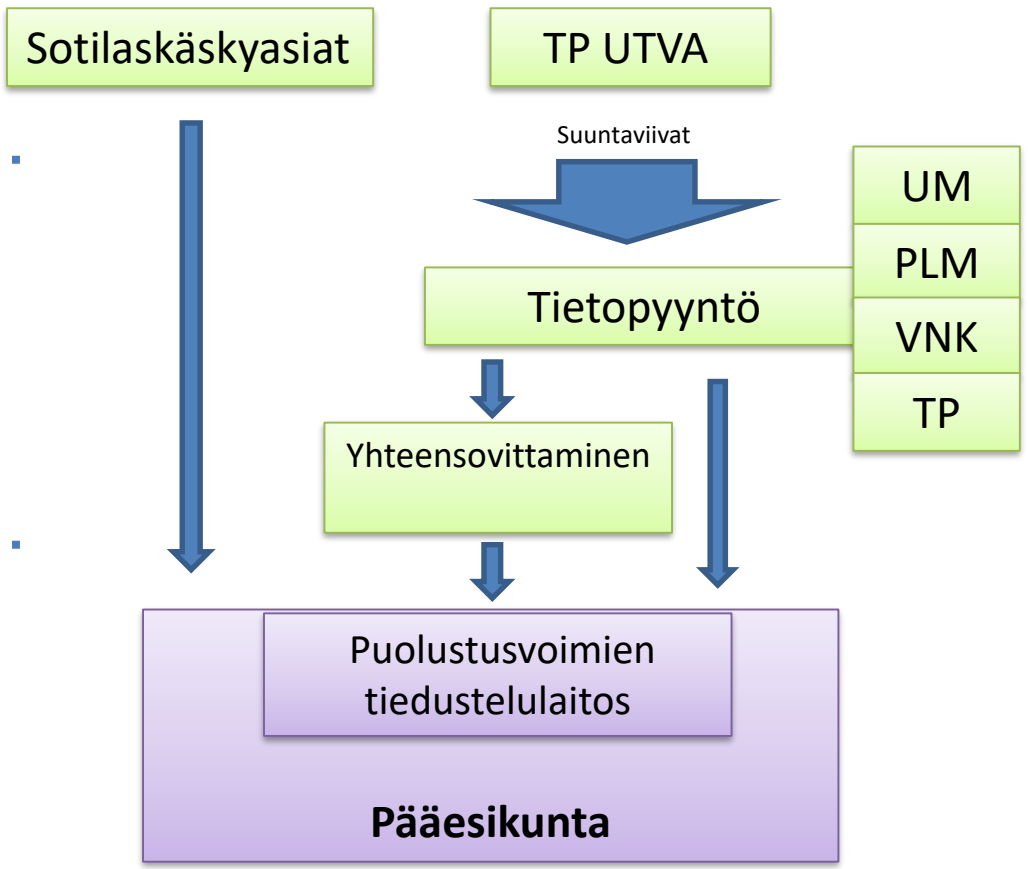
Sotilastiedustelun ohjaus
Ylin strateginen taso

TOIMEKSIANNOT JA YHTEENSOVITTAMINEN

Sotilaskäskyt normaaliin tapaan
Tietopyynnöt
Tiedustelun koordinaatioryhmä

TOIMINNANHARJOITTAJA

Tiedustelun tekninen toteutus
Operatiivinen toiminta

Toimivaltuudet

- Yleinen edellytys
  - Perustellusti voidaan olettaa saatavan tietoa tiedustelutehtävän kannalta
    - Jos sotilastiedustelu kohdistuu muuhun kuin valtiolliseen toimijaan, edellytyksenä kansallisen turvallisuuden vakava uhka
- Tiedustelumenetelmät
  - Henkilötiedustelun toimivaltuudet käytössä niin kotimaassa kuin ulkomailla
    - Rakentuu voimassaoleville toimivaltuuksille ja toimintatavoille
    - Suunnitelmallinen tarkkailu, peitelty tiedonhankinta, tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta, tekninen laitetarkkailu, telekuuntelu ja tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta, televalvonta, tukiasematietojen hankkiminen, teleosoitteen tai telepäätelaitteet tunnistamistietojen hankkiminen, peitetoiminta, tietolähdetoiminta, tietolähteen turvaaminen, valeosto, paikkatiedustelu, jäljentäminen ja kirjeen tai muun lähetyksen pysäyttäminen sekä jäljentäminen
  - Radiosignaalitiedustelu
  - Ulkomaan tietojärjestelmätiedustelu
  - Tietoliikennetiedustelu

Tietoliikennetiedustelun kohdentaminen

Viestintäverkko (kuitu – aallonpituus)

Viestintäverkon osa

Suoratoistopalveluista, nettikaupasta ja pelaamisesta aiheutunut tietoliikenne 65 %

Tunnistetut varatut yhteydet (mm. yritykset) ja muu 20 %

Hakuehdot kohdistuvat noin 15 % tietoliikenteestä

Esimerkki tapauksessa arviot perustuvat siihen, että tietoliikennetiedustelun kohteena on organisaatio

Viestin sisällön käsittely

Hetihävittämisvelvollisuus ja muun tarpeettoman tiedon poistaminen

Automaattinen käsittely

Valtaosa tiedosta tuhoutuu

Manuaalinen käsittely

Pieni osa tallennetaan

Haku-ehdoilla saadaan noin 0,5 % tieto-liikenteestä

Tieto

Tiedon määrä pienenee merkittävästi automaattisessa jatkokäsittelyssä

Tyypillisesti manuaalisessa käsittelyssä noin 0,02 % hakuehdoilla saadusta tietoliikenteestä (perustuu kansainväliseen vertailutietoon)

Esimerkiksi:
- Videopuhelu (300 kbps-5Mbps)
- Asiakirja (esim. HE sot.tied. 500 kt)
- Joukkojen liikkeet käytettyjen viestintäjärjestelmien perusteella

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Lähtökohtainen ilmoitus-velvollisuus, jos käsitelty viestin sisältöä manuaalisesti ja tiedustelumenetelmän käytön tarkoitus saavutettu

Teleyrityksiä ja tiedonsiirtäjää koskevat velvollisuudet

1) Teleyrityksille velvollisuuksia televerkkoon kohdistuvissa tiedustelumenetelmien käytössä
   - Sovellettaisiin näiden osalta vallitsevaa käytäntöä
2) Tiedonsiirtäjän velvollisuus myötävaikuttaa tietoliikennetiedustelun edellyttämän liityntäpisteen rakentamiseen ja ylläpitämiseen
   - Velvollisuus myötävaikuttaa liityntäpisteen ylläpitämiseen
   - Yhteistyö tiedonsiirtäjien kanssa viestintäverkossa tapahtuvien muutosten osalta
3) Tiedonsiirtäjän tietojenantovelvollisuus
   - Tiedonsiirtäjän annettava hallussaan oleva tiedot tietoliikenteen reitittymiseen liittyvistä teknisistä seikoista

Tietoyhteiskuntavaikutukset

- Lainsäädännöllä suoria ja välillisiä vaikutuksia
  - Ennen kaikkea tietoliikennetiedustelu
- Vaikutukset käyttäjiin
  - Tietoliikennetiedustelulla arvioidaan olevan vaikutuksia tiedustelutehtävän kannalta sivullisten henkilöiden luottamuksellisen viestinnän suojaan
    - Tietoliikennetiedustelu kohdistuu tiettyyn Suomen rajan ylittävään viestintäverkon osaan
    - Lisäksi hakuehdot, jotka kohdistuvat tietoliikenteen teknisiin tietoihin
  - Suomen sisäistä viestintää koskee hetihävittämisvelvollisuus
    - Internet-verkon luonteen vuoksi kotimainen tietoliikenne saattaa reitittyä Suomen rajan ulkopuolelle
    - Viestintä hävitetään joko automaattisessa jatkokäsittelyssä tai viimeistään, kun sotilastiedusteluviranomaisen virkamies on perehtynyt viestin sisältöön
  - Toisaalta tietoturvariskien tunnistaminen voi parantua käyttäjien osalta

Tietoyhteiskuntavaikutukset

- Vaikutukset tietoturvallisuuteen sekä kriittiseen tietoinfrastruktuurin suojaan
  - Tietoliikennetiedustelulla arvioidaan olevan positiivinen vaikutus tietoturvallisuuteen sekä kriittiseen infrastruktuuriin
  - Tietoliikennetiedustelu parantaa toimivaltaisten viranomaisten edellytyksiä havaita sekä kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvaa kyberkartoistusta sekä kybertiedustelua, joka kohdistuu esimerkiksi korkean teknologian tutkimus- sekä tuotekehitykseen
    - Laissa edellytykset tiedon luovuttamiselle Viestintävirastolle ja vieraan valtion kohteena olevalle yritykselle vahinkojen estämiseksi
  - Kaupallisten tietoturvaratkaisujen mahdollinen käytön lisääntyminen lisäisi kokonaistietoturvallisuutta

Tietoyhteiskuntavaikutukset

- Vaikutukset tietoyhteiskuntapalveluiden tarjoajiin
  - Teletiedustelumenetelmät vastaavat nykyisin poliisilla käytössä olevia tiedonhankintakeinoja
  - Menetelmien käyttäjien määrä lisääntyisi, mutta vaikutuksen arvioidaan olevan neutraali
    - Pidemmät lupa-ajat ja KRP:n suorittamat Puolustusvoimien puolesta tekemät rikostorjunnalliset toimet siirtyisivät sotilastiedusteluviranomaiselle
  - Tietoliikennetiedustelun vaikutus suurempi, koska menetelmää ei ole käytössä
    - Tietoliikennetiedustelussa asetettaisiin uusia velvoitteita yrityksille
    - Välittömät korvaukset mukaan lukien henkilökustannukset korvattaisiin
  - Kytkennän suorittajan toimisi STUVE OY, jolle korvaus omakustannusperusteisesti aiheutuneista kuluista

Voimaantulo ja säätämisjärjestys

- Lait ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian
- Lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä lukuun ottamatta sellaisia toimivaltuuksia koskevia säännösehdotuksia, jotka merkitsevät puuttumista luottamuksellisen viestin salaisuuteen
- Niistä olisi kuitenkin mahdollista säätää tavallisen lain säätämisjärjestyksessä perustuslain 10 §:n 4 momenttiin ehdotetun tiedon hankkimista koskevan uuden rajoitusperusteen nojalla
- Jos perustuslain muutosehdotus käsiteltäisiin niin sanotussa normaalissa perustuslain säätämisjärjestyksessä, edellä mainitut säännökset voisivat tulla voimaan mahdollisesti 1.1.2020
- Sen sijaan, jos perustuslain muutosehdotus käsiteltäisiin nopeutetussa menettelyssä, edellä mainitut säännökset voisivat tulla voimaan vuonna 2018 tai vuoden 2019 alusta
- Jos perustuslain muuttamiselle kiireellisessä menettelyssä ei katsota olevan edellytyksiä ja perustuslain muutos käsiteltäisiin normaalissa menettelyssä, muut kuin perustuslain muuttamista edellyttävät säännösehdotukset ehdotetaan kuitenkin tulevaksi voimaan mahdollisimman pian tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä eikä niitä jätettäisi teknisesti lepäämään eduskuntavaalien yli

Kiitos mielenkiinnosta!

Kysymyksiä?